

P. III 490

BOABE DE GRÂU

ANUL IV, N-rul 12

REVISTA DE CULTURĂ

DECEMBRIE 1933

Stimate Domnule Abonat,

Cu numărul 12, revista lunară «BOABE DE GRÂU» își încheie patru ani de apariție neîntreruptă.

Ca orice publicație de cultură, revista noastră are de luptat cu greutatea materiale nenumărate, datorite pe de o parte dorinței neschimbate de a pune la îndemâna cetitorilor o publicație cu material bine ales și prezentată în condițiuni tipografice cu totul deosebite și pe de altă parte din cauza numeroaselor abonamente din trecut care au rămas neachitate.

Din această cauză suntem nevoiți a vă anunța, că începând dela N-rul 1/1934 revista nu va mai fi expediată decât persoanelor care până la 1 Martie cor. își vor fi achitat toate datoriile din trecut și abonamentul pe anul care începe.

Abonamentele se fac numai pe un an întreg sau pe jumătate de an (1—6 sau 7—12), iar costul lor rămâne ca și în trecut:

<u>In țară</u>		<u>In străinătate</u>	
Pe un an	Lei 280	Pe un an	480
Pe șase luni	Lei 140	Pe șase luni	240

și se achită anticipat prin mandat poștal pe adresa:

CASIERUL IMPRIMERIEI NAȚIONALE

Calea Șerban-Vodă Nr. 133, București V

pe cuponul mandatului făcându-se mențiunea «abonament la BOABE DE GRÂU pe anul .....», cu arătarea clară a numelui și adresei. Încredințați că veți binevoi a acorda și pe viitor sprijinul D-voastră prețios acestei reviste, prin reînnoirea abonamentului pe 1934, vă rugăm să primiți, Stimate Domnule Abonat, mulțumirile noastre cele mai alese.

Cu toată stima
BOABE DE GRÂU

Sesterț dela Traian, revers Podul peste Dunăre

Sesterț dela Traian, revers Victorie încoronând un trofeu

CABINETUL NUMISMATIC AL ACADEMIEI ROMÂNE

Primele colecții numismatice la noi. Deși România este una dintre țările cele mai bogate în monete antice și medievale, colecționarea acestor monumente culturale ale trecutului n'a început la noi decât foarte târziu, în apropierea anului 1830. Aceasta pare cu atât mai curios, cu cât în toate timpurile poporul nostru — indiferent de clasă socială — a manifestat un fel de interes mistic față de banii vechi, întrebuițându-i în special ca exvoturi, în formă de salbe, ce se atârnavă la icoanele Maicii Domnului sau ale altor personaje sfinte.

De asemenea, utilizarea monetelor vechi ca podoabe a fost totdeauna obișnuită la noi. Afară de cercei și brățări, se făceau din ele colane, iar piesele mai frumoase, de aur ori de argint, se prindeau în rame de aur, împodobite cu pietre scumpe, și serveau ca broșe sau medalioane.

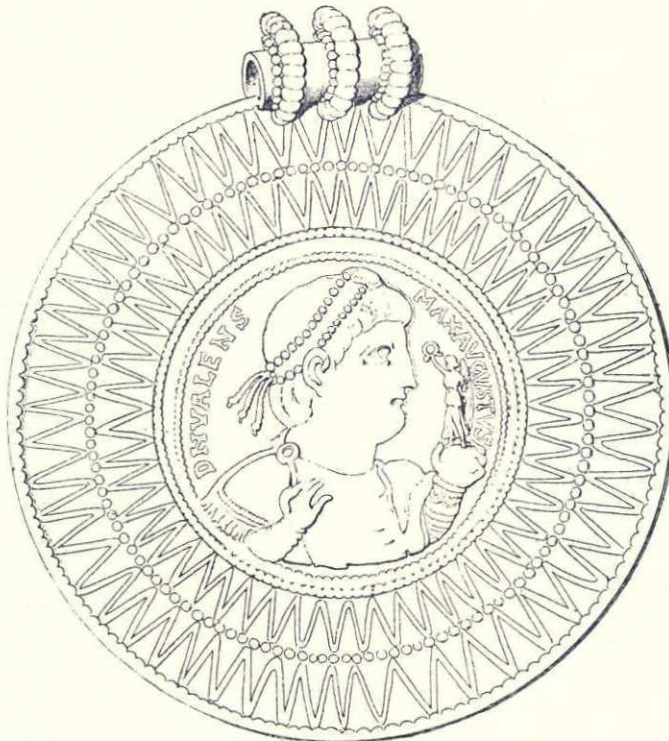
Uneori găsim monete vechi încrustate în pereții vaselor sau paharelor de metal, ori intercalate în coliere scumpe; foarte adeseori se confecționau din astfel de monete butoni de manșete. De altfel și astăzi monetele vechi împodobesc adeseori a cele de cravată sau lanțurile ceasornicilor de buzunar; cele de aur și de argint sunt uneori decorate cu pietre prețioase încrustate în câmpul monetei și servesc ca bijuterii.

De altă parte, în toate timpurile s'au bătut monete de tipuri și mărimi speciale, spre a servi ca obiecte de podoabă și obiceiul acesta persistă și

astăzi. Monetăriile imperiului roman și ale celui bizantin au bătut în diferite rânduri monete mari de aur și de argint, pe care împărății le distribuiau la ocazii solemne personajilor importante. Aceste monete de mărimi neobișnuite nu circulau în comerț, ci se purtau ca podoabe, prinse în rame bogate de aur sau având numai toate din acest metal. Astfel de medalioane antice s'au găsit și la noi; un tezaur unic compus din 14 piese de aur, din cele mai mari ce s'au bătut vreodată, s'a descoperit în 1797 la Șimleul Silvaniei și au fost depuse în Muzeul imperial din Viena¹). Conform tratatului de pace dela Saint Germain (1919) ele ar fi trebuit să treacă în posesiunea noastră, dar până astăzi n'am reușit să le recuperăm.

În timpurile mai noi, începând cu veacul al XVI-lea, apar din nou în țările din centrul și apusul Europei piese mari de argint de câte 2, 3, 4, 6 și 10 taleri și piese mari de aur de câte 2, 5 și 10 ducăți, care de asemenea nu circulau în comerț, ci erau bătute în mod special spre a fi întrebuințate ca podoabe. La noi, de asemenea, piesele de aur de 25 și de 50 lei, bătute cu ocazia jubileului regelui Carol I (1906) sau în

amintirea încoronării regelui Ferdinand I și a reginei

Medalion de aur dela împăratul Valens (Șimleul Silvaniei)

¹) Const. Moisil, *Comori arheologice din România Mare* în «Cronica Numismatică și arheologică» III (1922) p. 1 urm.

Maria (emise în 1927), sunt lătărețe și subțiri și dintr'un aur foarte galben, spre a putea servi ca podoabe. În acelaș scop au servit mult timp la Români monetele austriace de aur de 5 sau 10 ducati, numite «lefti», sau cele rusești de 10 și chiar 30 de ruble, ca și cele turcești asemănătoare ca formă și mărime. O specie de monete de aur și de argint, fabricate în mod special spre a servi ca podoabe și care s'au întrebuințat mult la noi, au fost cele cu Sf. Gheorghe, patronul călăreților (*S. Georgius equitum patronus*), bătute în monetăriile ungurești și austriace.

Inceputurile colecționării de monete vechi în scop științific apar în acelaș timp în toate ținuturile românești. Ele se datoresc puternicii mișcări de renaștere culturală, care s'a manifestat la noi în primele decade ale veacului al XIX-lea.

În Țara Românească cel dintâiu colecționar mai însemnat a fost marele ban *Mihail Ghica*, care în preajma anului 1830 era unul dintre cei mai pasionați amatori de antichități de aci. El își formase o colecție de monete antice, compusă mai ales din piese bătute de orașele vechi grecești de pe țărmul Mării Negre. Catalogul acestei colecții ni s'a păstrat; el poartă interesantul titlu: *Mesloisirs ou amusemens numismatiques, ou description d'une série de médailles antiques grecques et coloniales romaines*. Cuprindea în total 556 de piese ¹⁾.

În acelaș timp cu banul Ghica se îndeletniceau cu adunarea monetelor antice amatori ca doctorul *Ioan Rasti*, care-și formase o colecție de vreo 200 de piese grecești; marele vornic *Alex. Filipescu*, vornicul *Alex. Nenciulescu* și un *Geanoglu*, despre care nu avem informații mai precise ²⁾.

¹⁾ Odobescu, *Opere complete*, III (ed. 1908), p. 217; Moisil Const., *Colecția de monete a marelui ban Mihail Ghica* în «Cronica Numismatică și Arheologică», VII (1927), p. 51.

²⁾ Virtosu Em., *Glosă numismatică* în «Buletinul Soc. Num. Rom.», XXI (1926), p. 19.

Odată cu ocupația militară rusească din 1828—1834 cercul colecționarilor din București s'a mărit cu câțiva ofițeri ruși, cari erau și ei pasionați pentru monetele vechi. Astfel era *Vladimir de Blarenberg*, fiul unui mare arheolog și cumnat al marelui ban M. Ghica; *Karneef*, care cât timp a stat în țară și-a strâns o frumoasă colecție de monete antice, mai ales din vechea așezare romană dela Celei și cu concursul marelui vornic Alex. Filipescu; în sfârșit *Nic. Mavrus*, directorul general al carantinelor, care, fiind obligat prin atribuțiile acestei funcțiuni să viziteze foarte adeseori localitățile de pe amân-

două malurile Dunării, a putut să-și formeze în scurt timp cea mai bogată și mai valoroasă colecție numismatică din toată țara ¹⁾.

Și catalogul colecției lui Mavrus ni s'a păstrat; el poartă titlul *Catalogul medaliilor Mavrus* și are trei părți: 1. Monete din diferite țări (Attica, Egina, regi și orașe din Macedonia, regi din Siria, orașe din Iliria, regi din Egipt). 2. Familiile romane. 3. Impărații romani ²⁾.

Dar Mavrus n'a desfășurat numai o activitate de colecționar. Stabilindu-se definitiv în țară, după plecarea Rușilor, el a devenit un mare îndrumător, atât în arheologie, cât și în numismatică.

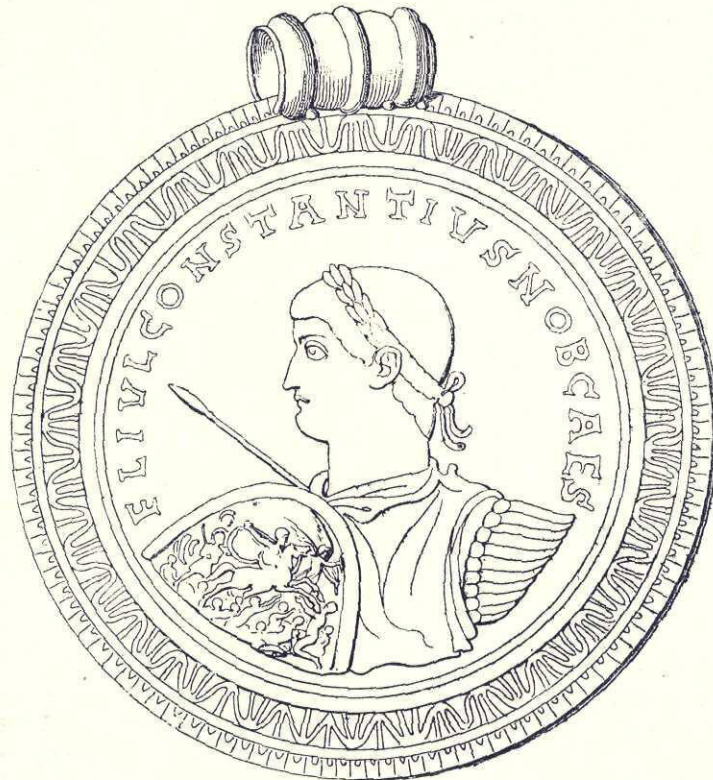
Ioan Ghica ni-l arată consacrand o zi pe săptămână spre a lucra cu prietenii săi arheologi și numismați. Primii săi colaboratori au fost Aug. Treb. Laurian și Cezar Bolliac; mai târziu D. Berindei, D. A. Sturdza, M. C. Sutz și Alex. Odobescu ³⁾. Dintre aceștia s'au ocupat în mod special cu numismatică Bolliac, Sturdza și Sutz.

Astfel s'a format în București nu numai un grup de colecționari numismați, dar și un curent puternic pentru promovarea studiilor de numismatică.

¹⁾ Ghica Ioan, *Scrisori*, III (ed. 1914), p. 383; Moisil Const., D. A. Sturdza și *numismatică românească* în «Buletinul Soc. Num. Rom.», XI (1914), p. 42 um.

²⁾ Se află în arhiva d-lui prof. Dr. I. Cantacuzino.

³⁾ Ghica, l. c.

Medalion de aur dela Constanțiu II (Simleul Silvaniei)

În Moldova primul colecționar de monete vechi a fost profesorul *G. Seulescu*. Și el a dat atenție nu numai monetelor, dar și celorlalte monumente antice. Se pare chiar că este cel dintâiu care a făcut săpături arheologice în Moldova.

Colecția sa de monete cuprindea monete antice

Medalion de aur dela Grațian
(Șimleul Silvaniei)

planșe separate sau anexate la studiile lui *Seulescu*¹⁾.

Un alt amator numismat moldovean contimporan a fost *G. Beldiman*, a cărui activitate însă nu o cunoaștem de ajuns. Tot astfel nu avem informații suficiente nici despre colonelul *Balș* din Galați, care de asemenea se ocupa atunci cu adunarea de monete antice.

Și la Români din Ardeal și din Banat apar

Medalion de aur dela Maximian Hercule
(Șimleul Silvaniei)

și medievale ce au circulat în această țară și pe care el le-a grupat în următoarele categorii: 1. Monete daciene (provincia Dacia, romane republicane, monete pontice: Istria, Callatia, Tomis). 2. Monete

primii colecționari de monete vechi tot în preajma anului 1830. O colecție mai mare reușise să strângă protopopolul *Nicolae Stoica* din Mehadia, despre care un contimporan spune că «s'a sârguit din tinerețele sale a aduna bani vechi, mai vârtos romanești (romani), de cari atâția au și adunat, săpați în ținutul Mehadiiei, câți nime dintre Români

Broșă cu medalia de aur a lui Brâncoveanu
(Colecția Așezămintelor Brâncovenești)

Broșă cu medalia de argint a lui Brâncoveanu
(Colecția Principesei Marta Bibescu)

romane proprii (adică ale împăraților romani). 3. Monete romano-bizantine. 4. Monete moldo-române (moldovenești și ale ocupației rusești dintre 1769—1774).

O parte din monetele sale au fost publicate în

nici are, nici va avea ocașion să adune »²⁾. De sigur

¹⁾ Cf. *Descriere istorică geografică a cetății Caput Bovis* (1837). V. și «Albina» din Iași acelaș an.

²⁾ Bojincă, *Anticele Romanilor*, p. 198 n.

însă că și în alte regiuni din Ardeal și Banat, unde au fost centre antice importante, existau colecții de monete, deși poate nu atât de bogate ca cea a protopopului din Mehadia.

rândurile intelectualilor noștri pătrunsese înțelegerea și interesul pentru monetele vechi și că ele începuseră a fi apreciate cu oarecare simpatie.

Dar pentru numismatica românească importanța capitală a avut-o mișcarea pe care au provocat-o colecționarii și amatorii din București, deoarece aceștia au reușit nu numai să creeze colecții mari, ci și să imprime îndeletnicirii lor un caracter științific.

Colecția Statului și colecția Academiei Române. Printr'un act de donație datat din București 24 Ianuarie 1862 — ziua când s'a întrunit sub Cuza Vodă primul Parlament al României — generalul Nic. Mavrus dăruia Statului întreagă colecția de obiecte arheologice și de monete antice, pe care și-o formase până atunci. Prin

aceasta el punea bazele actualului Muzeu Național de Antichități, care, după ce s'a completat cu colecțiile mai vechi ce se păstrau la Colegiul Sf.

Piesă venețiană de 10 zechini aur (Găurită pentru salbă)

De asemenea, unele muzee, ca de pildă Muzeul Brukenthal din Sibiu, și unii nobili străini, posedau și ei astfel de colecții, unele destul de importante,

Brățară de monete de argint — dinari — romane republicane (fața)

Brățară de monete de argint — dinari — romane republicane (reversul)

dar ele n'au avut nicio influență asupra mișcării numismatice românești.

În schimb, unui intelectual român din Banat i se datorește prima lucrare de sinteză asupra numismatice și metrologiei antice. În cartea lui *Damaschin T. Bojincă* intitulată « Anticele Romanilor » și publicată la Buda în 1832, se află capitole întregi consacrate acestor discipline științifice și care sunt primele expuneri de acest fel în limba românească¹).

Aceste manifestări ce le constatăm în toate ținuturile românești în jurul anului 1830 față de monumentele monetare, sunt dovezi evidente că în

Sava, a fost organizat în 1864 ca o instituție deosebită și instalat apoi în localul Universității de cu-

„Left“ austriac dela Leopold I (10 ducați aur)

rând construit. Încă dela început însă colecția de monete a fost separată de obiectele arheologice și a fost îngrijită și mai departe de Mavrus, aju-

¹) Moisil Const., *Din începuturile numismatice românești* în « Buletinul Soc. Num. Rom. », XXV—XXVI (1930—1931), p. 12.

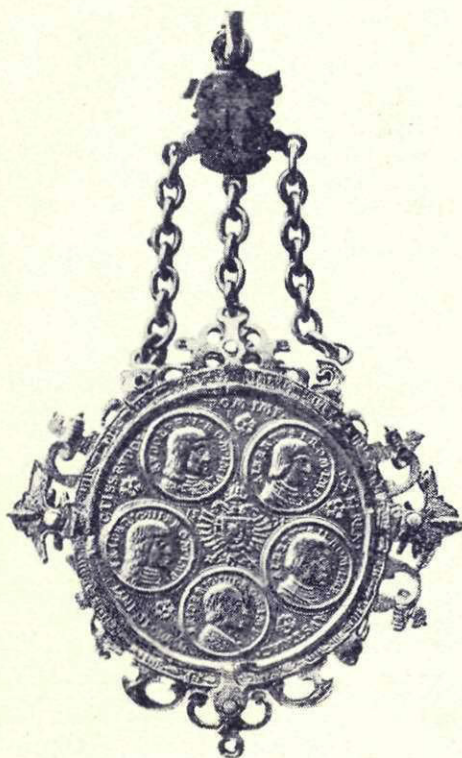
tat de colaboratorul său *D. A. Sturdza*, care-i devenise și mai apropiat în urma căsătoriei sale cu o nepoată a generalului.

Broșă cu o piesă de argint aurit Sf. Gheorghe (Colecția d-nei Alex. Florescu)

Când în 1868 Mavrus moare, *D. A. Sturdza* își ia ca tovarăș pe tânărul și priceputul numismat *M. C. Sutz*, care se căsătorise cu altă nepoată a generalului, și de acuma îngrijesc împreună de colecția de monete a Statului.

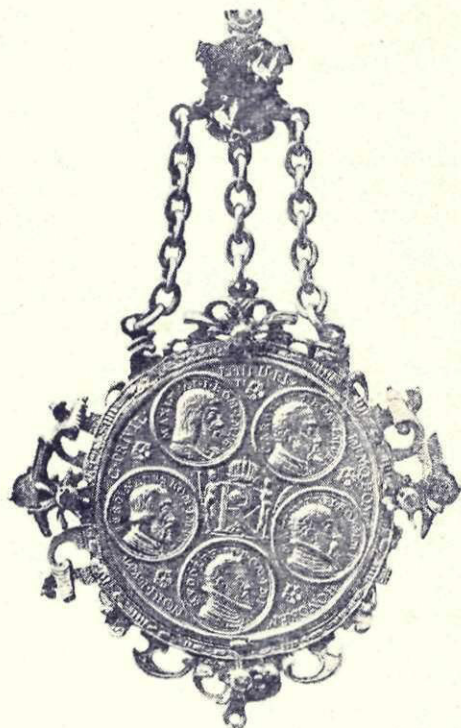
Este interesant de urmărit cum s'au ocupat cei doi elevi ai lui Mavrus de această colecție și cum o considerau ei în cadrul Muzeului Național de Antichități.

Medalion cu portretele împăraților germani (fața)
(Colecție particulară)

Colecția de monete, care cu ocazia ocupației militare austriace din 1854 fusese despuiată de un

număr de piese din cele mai bune, era depozitată într-o casă de fier specială, așezată în cabinetul directorului muzeului. Cheile acestei case de fier nu le ținea directorul, ci un rând îl avea *D. A. Sturdza*, celălalt rând *M. C. Sutz*. Monetele ce se trimiteau muzeului din descoperirile întâmplătoare făcute în țară sau din cumpărături, se adăugau colecției. Insuș *D. A. Sturdza* a îmbogățit-o cu colecția sa proprie de monete antice și a început să-i redacteze catalogul. Acesta purta numele de « Catalogul Cabinetului de Medalii », ceea ce arată că intenția lui *Sturdza* era să întemeieze pe lângă Muzeul Național de Antichități un cabinet numismatic, după modelul institutelor de acest fel din țările apusene.

Medalion cu portretele împăraților germani (reversul)

Anumite împrejurări au făcut însă ca această intenție să nu se poată realiza decât mult mai târziu și în cadrul Academiei Române.

De altfel, după moartea lui Mavrus numismatica antică a fost acaparată de un alt elev și colaborator al său, *Cezar Bolliac*, care devenise membru al « comitetului arheologic ». Bărbat foarte inteligent, dar superficial, politician rafinat și nu prea scrupulos, Bolliac nu era bine văzut de către cei doi conservatori ai colecției monetare a Statului, iar studiile și cercetările ce făcea în domeniul numismatice și le publica în ziarul său « Trompeta Carpaților », nu le inspira acestora destulă încredere¹⁾. De altă

¹⁾ Articolele lui Bolliac cu privire la numismatică s'au publicat în « Trompeta Carpaților » din anii 1869—1872. Tot

parte, comerțul ce făcea Bolliac cu monetele vechi, ce le aduna din toate părțile țării și de peste Dunăre, îi nemulțumia, deoarece, după părerea lor, acele monete trebuiau să intre în colecția Statului. De aceea atât D. A. Sturdza cât și M. C. Sutzu s'au ținut tot timpul în rezervă față de acti-

Nicolae Mavrus

vitătea lui Bolliac și n'au manifestat niciun fel de simpatie față de achizițiile, destul de reduse, ce făcea acesta pentru colecția Statului.

Poate și din această cauză D. A. Sturdza a părăsit cu totul numismatica antică și s'a consacrat de acum înainte numai colecționării și studiului monetelor vechi românești. Tot pentru motivele acestea, după ce a fost ales în 1871 membru al Societății Academice Române, s'a devotat cu tot sufletul acestei societăți și s'a hotărât să organizeze în cadrul ei cabinetul de medalii ce-l proiectase.

Încă mai de mult D. A. Sturdza își formase pe lângă colecția sa de monete antice, pe care a dăruit-o Muzeului Național de Antichități, și o colecție de monete vechi românești. Pe baza acestei colecții a publicat el în 1872 studiul intitulat *Uebersicht der Münzen und Medaillen des Fürstentums Romanien (Moldau und Walachei)* în revista « Numismatische Zeitschrift » din Viena ¹⁾.

Completând această colecție prin numeroase piese străne ulterioare, D. A. Sturdza o dăruiește în 1876 Societății Academice, devenită câțiva ani în urmă Academia Română. Colecția cuprindea atunci 450

de piese și donatorul susținea că « întrece prin avuția ei pe toate cele cunoscute până acum ». Iar secretarul general al societății, G. Sion, accentua că prin darul său D. A. Sturdza « a lărgit cercul importanței societății prin nestimata colecțiune a monetelor și medaliilor române; această frumoasă achizițiune deschide o poartă nouă pentru secțiunea istorică, pe care d-l Sturdza a ilustrat-o, și un fericit început de muzeu arheologic, care va adăuga importanța societății » ¹⁾.

Aprecierea ultimă a lui G. Sion probează că existau academicieni, cari nu-și dădeau destul de bine seamă de intenția lui D. A. Sturdza. Căci o colecție de monete și medalii românești nu putea forma baza unui muzeu arheologic, ci numai a unui cabinet numismatic, pe care donatorul de mult urmăria să-l înființeze.

În orice caz D. A. Sturdza a format o nouă colecție numismatică în București, pe lângă cea mai înaltă instituție culturală a țării, Academia Română. Această colecție de monete și medalii românești era o demnă tovarășă a colecției de monete antice pe care o dăduse Statului generalul Mavrus și care se păstra la Muzeul de Antichități.

Cele două colecții au de acum înainte o evoluție asemănătoare: a Academiei Române se îmbogățește mereu prin cumpărături făcute de D. A.

Cesar Bolliac

Sturdza, de administrația Academiei și prin donații de tot felul; a Statului prin achizițiile făcute de M. C. Sutzu și de directorii Muzeului Național de

aici însă acest membru al comitetului arheologic a publicat doi ani de-arând un anunț de vânzare a colecției sale numismatice, pentru care tipărise o serie de 10 planșe cu titlul: « Cabinet de medalii Bolliac »

¹⁾ Apărută și în ediție separată la 1874.

¹⁾ Cf. « Analele Academiei Române-Desbateri », IX (1876), p. 75.

Antichități. În privința achizițiilor s'a stabilit o înțelegere între cele două instituții care păstrau colecțiile: Academia Română trimitea Muzeului toate monetele antice pe care le achiziționa, iar Muzeul la rândul lui trimitea Academiei monetele și medaliile românești ce obțineau.

Dar cele două colecții aveau și o altă notă comună: erau niște colecții închise, al căror material nu era pus la dispoziția cercetătorilor sau amatorilor, ci putea fi utilizat numai de conservatorii colecțiilor. De aceea, multă vreme acest material numismatic, atât de important și de valoros, n'a putut contribui la propășirea științei noastre numismatice, decât în măsura în care a fost utilizat de către D. A. Sturdza și M. C. Sutz pentru studiile lor¹⁾.

Este adevărat că acești doi numismați au dezvoltat o activitate științifică destul de întinsă, dar ea n'a putut fi continuată. Căci D. A. Sturdza devenind un mare om politic și ocupând în diferite rânduri demnitățile cele mai înalte în Stat, nu s'a mai putut ocupa decât prea puțin de numismatică și s'a mulțumit să îmbogățească neconținut colecția Academiei. Publicațiile sale numismatice, atât de apreciate, se opresc în 1893, dar achizițiile de monete și medalii pentru colecția Academiei continuă cu atât mai mare sârguință cu cât autoritatea și prestigiul său deveniau mai preponderente. Nu numai ministerele și celelalte autorități ale Statului

D. A. Sturdza

se întrec să trimită pentru colecția Academiei mo-

¹⁾ Lucrările ce a mai publicat D. A. Sturdza în domeniul numismatice sunt: *Memoriu asupra numismaticei române* în « Columna lui Traian » din 1877 și în « Analele Societății Academice » tom. X (1878); *Numismatica Română*, conferință,

netele și medaliile ce se emiteau ori se descoperiau, dar și persoanele particulare din toate regiunile țării și din ținuturile românești subjugate se grăbiră să contribuie la îmbogățirea ei.

D. A. Sturdza a creat la Academia Română și o bibliotecă numismatică. Încă în 1877 și 1878 Ioan

M. C. Sutz

Ghica dăruise în acest scop mai multe opere fundamentale (Mionet, Eckel, Cohen, etc.). Numărul lor a fost completat de Sturdza prin alte lucrări de specialitate și prin procurarea revistelor mai însemnate numismatice.

La rândul său M. C. Sutz a început să desvolte dela 1884 o foarte bogată activitate științifică, publicând, mai ales în revistele străine de specialitate, studii foarte apreciate asupra numismatice și metrologiei antice. Deși a ocupat și el situații înalte, ca cea de director general al poștelor sau de guvernator al Băncii Naționale, a avut timp destul

în « Convorbiri Literare » din 1878; *Bibliografia numismaticei române* în « Anualele Societății Academice » tom. XI (1879); *Nouă descoperiri numismatice românești* în « Analele Academiei Române » tom. VIII (1885) și privirea generală asupra monetelor Domnilor moldoveni și munteni în « Etymologicum magnum Romaniae », cuvântul *ban* (III, 1893, col. 2428 urm.).

Primele publicații ale lui M. C. Sutz au fost: *Étalons pondéraux primitifs et lingots monétaires* în « Revista pentru istorie, arheologie și filologie » II (1884); *Introduction à l'étude des monnaies de l'Italie antique* în « Revue Numismatique » din 1887 și 1889; *Nouvelles recherches sur les origines et les rapports de quelques poids antiques* (idem 1895); *Étude sur les monnaies impériales romaines* (idem 1899); *Poids et monnaies de Tomis* în « Mémoires du Congrès internat. de numismatique » 1900.

să nu-și întrerupă activitatea numismatică. Colecția Statului, al cărei conservator era, nu s'a îmbogățit însă atât de mult ca a Academiei Române, deoarece nu dispunea de un fond pentru achiziții, iar descoperirile întâmplătoare de monete ce se trimiteau

Stater de aur dela Filip II

Muzeului de Antichități, nu se adăugau totdeauna la colecția Statului.

Cei doi erudiți au încercat și să popularizeze cunoștințele numismatice, în care scop au început

Stater de aur dela Filip II

să țină conferințe publice la Ateneul Român în anul 1878, dar aceste conferințe n'au avut decât un rezultat mediocru și nu s'au continuat în anii următori.

Stater de argint dela Filip II

Societatea Numismatică Română. Articolele cu subiecte numismatice publicate de Bolliac, studiile și conferințele numismatice ale lui D. A. Sturdza

Stater de aur dela Alexandru cel Mare

și M. C. Sutz u au provocat în publicul nostru intelectual un interes tot mai mare față de monetele vechi și preocupări față de problemele numismatice.

După războiul pentru neatarnare și după proclamarea regatului aceste preocupări se accentuiază mai mult și apar colecționari și amatori tot mai

numeroși cari se pun în legătură cu Academia Română și cu Muzeul Național de Antichități¹⁾.

Acest curent favorabil numismaticii l-a utilizat un inimos amator și colecționar, *Al. G. Cantacuzino*, în scopul de a grupa într'o societate pe toți cei ce se ocupau la noi cu colecționarea și studierea monetelor vechi. Datorită stăruințelor și tactului acestui om de bine au aderat la această idee nu numai un mare număr de colecționari și amatori din București și din restul țării, dar și cei doi numismați recunoscuți, D. A. Sturdza și M. C. Sutz u, cum și directorul Muzeului Național de Antichități, ar-

Stater de aur dela Alexandru cel Mare

heologul Gr. Tocilescu. Astfel, prin concursul tuturor s'au putut pune bazele Societății Numismatice Române la 28 Decembrie 1903.

Inființarea acestei societăți constituia, de sigur,

Stater de argint dela Alexandru cel Mare

un foarte prețios sprijin pentru propășirea științei numismatice, căci în primul rând se creiau legături mai strânse între cei ce se interesau de monumentele monetare, iar de altă parte se înlesnea răspân-

Stater de argint dela Alexandru cel Mare

direa cunoștințelor numismatice în cercuri mai largi.

De aceea, ideea lui Al. G. Cantacuzino de a se publica cu începere dela 1 Ianuarie 1904 un « Buletin » lunar al societății, care să cuprindă studii

¹⁾ În arhiva Academiei Române și a Muzeului de Antichități se poate urmări creșterea continuă, între anii 1878—1900, a trimiterilor de monete vechi și a ofertelor de cumpărare, de asemenea cererile tot mai numeroase de informații numismatice.

și informații numismatice, a fost bine primită și a atras dela început colaborarea unui număr destul de mare de numismați și colecționari (M. C. Sutz, Gr. Tocilescu, W. Knechtel, Dr. G. Severeanu, locot.-colonel G. Iordănescu, D. Panku, căpitan G. Manolescu).

Prezidenția societății a fost oferită dela 1 Ianuarie 1904 lui M. C. Sutz care a păstrat-o apoi timp de 30 de ani, iar redactarea «Buletinului» a fost încredințată în primul an lui Al. G. Cantacuzino, iar dela 1905 d-lui Dr. G. Severeanu, care a condus revista până la 1909.

Stater de aur dela Lysimac

Pe lângă publicarea «Buletinului», societatea a organizat în primul an și conferințe numismatice pentru membrii ei. Dar din lipsa unui local po-

Tetradrahmă dela Lysimac

trivrit, ele nu s'au putut ține decât într'un număr redus și în anii următori au fost părăsite.

De asemenea, societatea a căutat să încurajeze arta noastră medalistică prin baterea de medalii

Tetradrahmă din Thasos

comemorative pentru Domnitorii români mai însemnați, pentru societăți și pentru persoane distinse. Aceste medalii însă au fost comandate în străinătate și executate de către artiști străini, din care cauză arta medalistică românească n'a tras mare folos pe urma lor.

Oricum, Societatea Numismatică Română a luat un avânt destul de mare în primii șase ani dela înființare și a dat putința să se manifesteze în domeniul numismaticei multor specialiști. Activitatea

ei însă s'a desfășurat într'un cerc prea restrâns și din această cauză în 1909 s'a produs o eclipsă, care i-a întrerupt activitatea, și societatea era pe punctul de a se desființa. «Buletinul» a încetat de a mai

Monetă dacă (tip ardelean)

apare, întrunirile membrilor nu s'au mai ținut, cotizațiile nu s'au mai plătit; frumoasa dezvoltare ce o luase societatea s'a oprit. Se părea că nu-

Monetă dacă (tip moldovean)

numismatica nu mai poate interesa pe cărturarii noștri și că monetele vechi nu mai prezintă nici o atracție și nici un interes pentru ei. Din fericire părerea

Monetă dacă (tip oltean)

aceasta nu era conformă cu realitatea și viitorul acestei științe era mai sigur decât se părea.

Infiiințarea Cabinetului Numismatic al Academiei Române. Mișcarea științifică provocată de Societatea

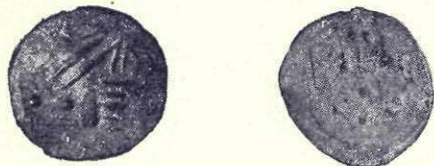

Monetă dacă (tip muntean)

Numismatică Română în primii ani ai activității ei a răscolit în sufletul lui D. A. Sturdza vechiul proiect al unui cabinet numismatic și i-a evidențiat

posibilitatea înființării lui. Traducerea în fapt a acestui proiect în cadrul Academiei Române era acum, la 1910, cu mult mai lesnicioasă, deoarece în primul rând Academia Română posedă o colecție foarte bogată de monete vechi românești și de

Monetă dacă (tip muntean)

monete medievale străine, cum și o colecție completă a medaliilor românești. De altă parte, acum existau un număr destul de mare de specialiști, dintre cari se putea recruta atât personalul de con-

Monetă barbară (tip Thasos)

ducere al viitorului cabinet numismatic, cât și cercetătorii cari să studieze materialul monetar. În sfârșit, D. A. Sturdza ajunsese la o vârstă foarte înaintată — se apropia de 80 de ani (născut la

Monetă barbară (tip cu capul lui Ianus)

1833) — și ținea să-și realizeze proiectul cât mai era în viață. La rândul său, M. C. Sutzu devenise în 1909 membru al Academiei Române și, cum renunțase la orice alte situații, putea să-și rezerve

Monetă barbară (tip Larissa)

toată puterea sa de muncă pentru propășirea cabinetului numismatic proiectat.

La toate acestea se adăuga marele interes cultural ce-l urmăria directorul și bibliotecarul Academiei

Române, profesorul I. Bianu, de a pune în serviciul științei bogatul material numismatic ce se găsea depus în colecția acestei instituții și care, deși se completa mereu prin achiziții noi, nu era studiat de multă vreme nici măcar de întemeietorul colecției.

De altfel, d-l I. Bianu se lupta de mult să creieze în legătură cu Academia Română o serie de institute științifice, care să adune și să cerceteze toate izvoarele necesare pentru studiul limbii și istoriei românești. În acest scop a înființat biblioteca Academiei Române, menită să cuprindă toate publi-

Stater de aur ΚΟΣΩΝ (tipul dinarului lui Iunius Brutus)

cațiile românești; a adunat și organizat minunata colecție de manuscrise și documente românești și a dat cel mai devotat concurs lui D. A. Sturdza pentru îmbogățirea prețioasei colecții de monete românești. Și după cum biblioteca și colecția de manuscrise și documente erau puse de mult la dispoziția cercetătorilor și contribuieră la publi-

Drahmă de argint din Histria (Istria)

care unor lucrări de cea mai mare importanță pentru cunoașterea limbii și istoriei noastre, tot astfel doria să deschidă cât mai curând și colecția

Monetă de bronz din Histria (Istria)

numismatică, spre a da puțină specialiștilor să utilizeze și monumentele monetare pentru lămurirea mai deplină a vieții și culturii poporului nostru în trecut.

Toate aceste motive au determinat pe conducătorii Academiei Române să decidă înfăptuirea cabinetului numismatic în anul 1910.

Dar, fiindcă pentru studiul întregii evoluții monetare dela noi nu erau suficiente monetele bă-

tute de Domnii Țării Românești și ai Moldovei și cele ce au circulat la noi în timpurile moderne, s'a hotărât să se încorporeze și colecția Statului, aflătoare la Muzeul Național de Antichități, și care cuprindea în special monete antice.

În urma intervenției lui D. A. Sturdza pe lângă Ministrul Instrucției, Spiru C. Haret, acesta din urmă a dispus ca întreagă colecția numismatică a Statului să fie depusă la Academia Română, iar cu supravegherea transportului a fost însărcinat însuși conservatorul colecției, M. C. Sutz.

În modul acesta s'au concentrat la Academia

Drahmă de argint din Callatia (Mangalia)

Română, în primăvara anului 1910, cele două colecții mai vechi și mai mari din țara noastră și Cabinetul Numismatic ce lua ființă dispunea acum de un material enorm, care aștepta numai să fie inventariat și catalogat spre a putea fi pus la dispoziția cercetătorilor.

Monetă de bronz din Tomis (Constanța)

Acest material cuprindea monete antice grecești, mai ales pontice, monete romane consulare și imperiale, monete bizantine, monete medievale românești și de ale țărilor vecine, monete moderne străine care au circulat în țara noastră și românești

Monetă de bronz din Dionysopolis (Balçic)

dela Cuza Vodă și Carol I. Apoi o bogată colecție de medalii românești — aproape toate câte s'au bătut — și de medalii străine privitoare la Români. În sfârșit, o colecție de sigilii vechi românești și alta de decorații românești, începând cu medalia « Pentru destoinicie și osârdie » a lui Știrbei Vodă (1851), cu « Steaua României » înființată de Cuza Vodă (1864) și până la ordinul Regele Carol I (1906).

Pe lângă piese izolate, unele foarte rari și prețioase, se găseau, mai ales în colecția de monete românești, mai multe tezaure monetare de cea mai mare valoare numismatică și istorică pentru noi.

Se înțelege că cei doi mari numismați cari realizaseră înființarea Cabinetului Numismatic al Aca-

Drahmă de argint din Tyras (Cetatea Albă)

demiei Române, aveau absolută nevoie pentru organizarea și administrarea lui de un personal de specialiști, mai ales că amândoi erau foarte înaintați în vârstă: D. A. Sturdza avea 77 de ani, iar M. C. Sutz 69 de ani.

Deocamdată s'a hotărât numirea unui numismat-

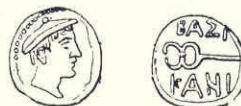
Monetă de bronz dela regele scit Kanites

ajutor, care a și fost desemnat în persoana lui Nicolae Docan, funcționar la Ministerul Afacerilor Străine și cunoscut ca erudit cercetător al numismaticii românești. Docan dăruise în anul 1906 colecția

Monetă de bronz dela regele scit Kanites

sa de monete românești (930 piese) Academiei Române ¹⁾ și publicase apoi o lucrare asupra monetelor lui Petru Mușat și alta asupra numismaticii Țării Românești ²⁾.

Bronz dela regele scit Kanites

¹⁾ Colecția a fost dăruită cu condiția ca să rămână în posesiunea lui Docan până o va completa cu toate tipurile monetare. Dar în cursul războiului din 1916—1918 s'a pierdut și Academia nu a mai putut-o recupera.

²⁾ Notiță despre monetele lui Petru Mușat (în Analele Acad. Rom., XXX (1908) și Studii privitoare la numismatica Țării Românești (în Analele Acad. Rom., XXXII (1910).

Dar în ultimul moment, din cauza unei neînțelegeri cu D. A. Sturdza, el n'a mai putut să primească postul de numismat-ajutor și din cauza aceasta deschiderea Cabinetului Numismatic a trebuit să fie amânată.

Atunci conducătorii lui s'au adresat scriitorului acestor rânduri, *Const. Moisil*, profesor la liceul din Tulcea, care le era cunoscut de o parte printr'o serie de studii despre antichitățile din Dobrogea ¹⁾,

Monetă de bronz dela regele scit Acrosandru

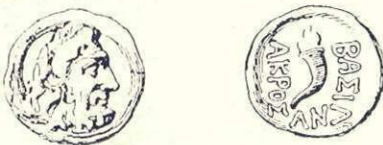
de altă parte prin achiziționarea pentru Academia Română a unui mare tezaur de monete românești găsit în localitatea Bădila din județul Tulcea, în sfârșit prin trei studii asupra monetelor vechi românești ²⁾. Noul numismat-ajutor luându-și postul în primire în ziua de 1 Ianuarie 1911, Cabinetul Numismatic al Academiei Române a început să

Monetă de bronz dela regele scit Acrosandru

funcționeze dela această dată, realizându-se astfel intenția urmărită timp de 40 de ani de către D. A. Sturdza.

Activitatea Cabinetului Numismatic până la războiul pentru întregirea României. Încă din momentul când s'a hotărât în mod definitiv înființarea Cabinetului Numismatic, s'a fixat în mod precis

Bronz dela regele scit Acrosandru

scopul acestui institut științific. El trebuia în primul rând să colecționeze toate speciile de monete, care

¹⁾ Publicate în «Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice», II (1909) și III (1910) și în «Convorbiri Literare», XXXIX (1905), XL (1906) și XLII (1908).

²⁾ *Monete vechi românești găsite în Dobrogea* în «Convorbiri Literare», XL (1906); *Cele mai vechi monete muntene și Monetele lui Mircea cel Mare* (Ibidem, XLII (1900).

s'au bătut ori au circulat în cursul vremurilor pe întreg teritoriul locuit de Români. Este adevărat că cele două colecții mari, a Statului și a Academiei

Sesterț (bronz) dela Traian; rs împăratul călare doboară un Dac

Române, care au fost înglobate în Cabinetul Numismatic, cuprindeau numeroase serii monetare, ce intrau în cadrul institutului, dar cu toate acestea nu erau reprezentate absolut toate epocile istoriei noastre și multe serii se prezentau incomplete. Deci prima grijă a conducătorilor era să completeze aceste lipsuri și de aceea s'au fixat de acum înainte

Sesterț (bronz) dela Traian; rs Dac în atitudine tristă lângă un trofeu

în bugetul Academiei Române fonduri anuale în acest scop.

De altă parte, Cabinetul Numismatic avea menirea să pună materialul numismatic ce-l poseda la dispoziția cercetătorilor, spre a-l utiliza pentru lucrările lor. Pentru aceasta însă monetele trebuiau determinate, inventariate, catalogate și clasate spre a putea fi cercetate cu cât mai mare ușurință.

Sesterț dela Traian; rs Victorie încoronează un trofeu

În sfârșit, Cabinetul Numismatic avea caracterul unui institut de studii și cercetări numismatice, cu menirea de a contribui la promovarea acestei

științe și de a îndruma întreagă activitatea ce se desfășura la noi în domeniul ei.

Conceput pe o bază atât de largă, Cabinetul

Sesterț dela Traian; rs Victoria Dacia

Numismatic și-a început activitatea sub conducerea lui D. A. Sturdza, care a luat parte la lucrări în mod efectiv în cursul anilor 1911 și 1912. În anul următor îmbolnăvindu-se, a fost înlocuit de M. C. Sutz, care după moartea lui Sturdza (8 Oct. 1914) a rămas singur conducătorul acestui institut, pe care l-a îndrumat apoi cu ajutorul lui Const. Moisil, timp de 20 de ani.

Sesterț dela Traian; rs Roma Victorioasă

Se înțelege că prima activitate desfășurată în Cabinetul Numismatic a fost determinarea și inventarierea pieselor din cele două colecții mari, căci nici colecția Statului, nici a Academiei Române nu aveau inventarii. S'a început încă sub conducerea lui D. A. Sturdza cu inventarierea colecției Academiei Române și a fost o adevărată surpriză pentru întreaga instituția faptul că bătrânul Sturdza

Sesterț dela Traian; rs Provincia Dacia

a încredințat fără nicio formalitate ajutorului-numismat cheile colecției, care până atunci nu putuse fi văzută decât de Sturdza și de d-l I. Bianu și

nimeni nu știa precis ce conține. Inventarierea acestei colecții a durat până în 1913, căci din cauza altor lucrări, ea nu s'a putut face decât cu înteruperi. S'a constatat atunci că se găseau într'însa 5435 monete românești medievale și moderne,

Monetă de argint (ducat) dela Vladislav I Basarab (tipul cu cruce, legenda latină)

1873 monete străine (ungurești, sârbești, bulgărești) 1041 medalii românești sau privitoare la Români și 167 sigilii.

Colecția Statului n'a început să fie inventariată

Ducat de argint dela Vladislav I Basarab (tipul cu cruce, legenda latină)

decât în 1916, căci M. C. Sutz lipsind din țară câte 4—5 luni în fiecare an, a preferat să se ocupe de alte lucrări științifice în timpul când se afla în București. Din această cauză în momentul când

Ducat de argint dela Vladislav I Basarab (tipul cu acvila conturnată, legenda slavă)

România a intrat în războiul mondial (14 Aug. 1916) colecția aceasta nu era decât în parte inventariată. În schimb M. C. Sutz a dăruit încă în primul an Cabinetului Numismatic 959 de monete antice din orașele noastre pontice (Istria, Callatia,

Ducat de argint dela Vladislav I Basarab (tip comun, cu legenda slavă)

Tomis), de o conservare foarte bună și reprezentând tipurile cele mai interesante.

Paralel cu inventarierea vechilor colecții, Cabinetul Numismatic a urmărit și achiziționarea de piese care să le completeze. Astfel, încă din primul

an s'au cumpărat 1827 monete românești (cele mai multe din tezaurul dela Bădila) și antice și s'au primit în dar 1313 piese diferite. În acelaș timp a început să se urmărească și descoperirile de tezaure monetare și s'a reușit a se achiziționa

Ducat de argint dela Radu I Basarab (tipul cu cavaler, legenda latină)

Ducat de argint dela Radu I Basarab (tip comun, legenda latină)

părți mai mari sau mai mici din diferite tezaure de monete dace, romane, medievale, românești ce s'au găsit în acest timp. Unele din aceste tezaure au dat la iveală tipuri și variante necunoscute, mai ales în domeniul monetăriei ro-

Ducat de argint dela Mircea cel Bătrân (Domnul cu lance)

Ducat de argint dela Mircea cel Bătrân (Domnul cu buzdugan)

mânești, ori au contribuit la lămurirea diferitelor probleme de istorie economică și culturală a țării noastre.

De altă parte, Cabinetul Numismatic a pus la dispoziția cercetătorilor nu numai colecțiile sale, dar și biblioteca de specialitate ce și-a format. În chipul acesta toți cei ce se ocupau cu probleme numismatice sau cu probleme istorice în legătură

Ducați dela Mircea cel Bătrân (tip comun)

« Ban » de argint dela Mircea cel Bătrân

cu numismatica au început să viziteze acest institut și să-și culeagă informațiile de care aveau nevoie. În acelaș timp toți cei ce se adresau personal sau în scris spre a li se determina sau valorifica monetele ori medaliile ce posedau, primiau toate informațiile necesare dela conservatorul sau numismatul institutului. În felul acesta Cabinetul Nu-

mismatic a ajuns în foarte scurt timp îndrumătorul întregii activități de colecționare și de studiu în domeniul numismatice, stimulând orice eforturi se făceau în vederea răspândirii cunoștințelor numismatice în țara noastră.

În sfârșit, Cabinetul Numismatic a dezvoltat încă din primii ani și o activitate de publicitate științifică. M. C. Sutz a publicat între 1911—1916

Groș de argint dela Petru I Mușat

mai multe studii privitoare la monetele orașelor noastre pontice, la monetele regilor sciți și la me-

Groș de argint dela Bogdan II al Moldovei

trologia antică¹⁾; iar Const. Moisil a dat la iveală studii și cercetări privitoare la monetele vechi ro-

Groș de argint dela Iliș al Moldovei

mânești¹⁾. Toate aceste publicații s'au făcut pe

¹⁾ Principalele lucrări ale lui M. C. Sutz: 1912, *Monete inedite din orașele noastre pontice* (« Analele Acad. Rom. », XXXV); 1913, *Ponduri inedite din Tomis și Kallatis* (« Buletinul Soc. Num. Rom. »); 1914, *Contribuții la studiul pondurilor antice din orașele noastre pontice* (Idem); 1915, *Ponduri și monete inedite din orașele noastre pontice* (Idem); *Contribuția numismatice la istoria României transdunărene* (« Anal. Acad. Rom. » XXXVIII).

Principalele lucrări ale lui Const. Moisil: 1911—1916, *Cabinetul Numismatic* (« Creșterea Colecțiilor Acad. Rom. »); 1913—1916, *Monete și tezaure monetare* (« Buletinul Soc. Num. Rom. »); 1913, *Considerațiuni asupra monetelor lui Mircea cel Bătrân* (Idem); 1914, *Medaliile lui Constantin Brâncoveanu; D. A. Sturdza și numismatica românească* (Idem); 1915, *Contribuții la istoria monetăriei vechi românești; Bândăria lui Dăbija-Vodă; Efigiile monetare ale Domnilor români; Numismatica antică și monetele regilor sciți* (toate în « Buletin »); *Monete vechi românești* (« Analele Acad. Rom. »); 1916, *Monete și podoabe dela sfârșitul veacului XV* (« Buletin »).

baza materialului monetar din colecțiile Cabinetului Numismatic.

Activitatea depusă de Cabinetul Numismatic pentru realizarea scopului său a fost mult ajutată și de colaborarea ce s'a putut stabili cu Societatea Numismatică Română. Această societate suferise, cum am văzut mai sus, o eclipsă în dezvoltarea sa și era amenințată să se desființeze. Al. G. Cantacuzino a căutat să o salveze reușind cu aju-

Dinar de argint dela Ștefan cel Mare

Dinar de argint dela Ștefan cel Mare

torul lui W. Knechtel și a col. G. Iordănescu să facă să apară « Buletinul » în anii 1911 și 1912. Dar se părea că această refacere nu va putea dăinui și atunci el s'a adresat lui M. C. Sutză ca să-i dea sprijinul Cabinetului Numismatic.

M. C. Sutză, care era încă din 1904 președintele societății, a primit propunerea și împreună cu numismatul Cabinetului au început să lucreze la așezarea societății pe baze noi.

În adunarea generală dela 2 Iunie 1913, ținută în casele lui Al. G. Cantacuzino, s'a ales un nou comitet din care făcea parte întreg personalul Cabinetului Numismatic: D. A. Sturza ca președinte de onoare, M. C. Sutză ca președinte activ și Const. Moisil ca secretar, însărcinat și cu redactarea « Buletinului ».

Efectele s'au văzut imediat. « Buletinul » a apărut complet reformat; s'a început ținerea de întruniri lunare la care au fost invitați nu numai membrii societății, dar și alți intelectuali cari se interesau de știința numismatică și de arta medalistică; s'a

Piesă de 5 parale dela Cuza Vodă (probă)

fixat ca local de întrunire a comitetului și a membrilor sala Cabinetului Numismatic. În acelaș timp s'a căutat a se atrage cât mai mulți membri noi; s'a format cu ajutorul lui *Vania Paspatti*, membru fondator, un fond pentru publicarea « Buletinului »; în sfârșit, prin stăruința lui *C. Smântânescu*, membru activ, societatea devine persoană morală și juridică printr'o lege specială votată de Parlament.

Întreaga această activitate a Cabinetului Numismatic, pornită cu atâta entuziasm și dătătoare de atâtea speranțe, s'a curmat brusc la 14 August 1916,

odată cu izbucnirea războiului pentru întregirea României.

Dar mai gravă decât această întrerupere a fost hotărârea ce s'a luat în luna Octombrie de a se evacua toate colecțiile Cabinetului Numismatic la Iași, spre a fi ferite de prădăciunile armatelor dușmane, care amenințau să intre în țară.

Cu nespuse regret și cu sufletul plin de cele mai rele presimțiri, scriitorul acestor rânduri s'a supus deciziei luate de guvern și de Academia Română, de a scoate din dulapuri și din casele de fier prețioasele monete, medalii, sigilii și decorațiuni și de a le împacheta în grabă, într'o după

Piesă de 5 sutimi dela Cuza Vodă (probă)

amiază tristă, când a putut obține concediu dela regimentul la care era mobilizat. Ele au fost trimise împreună cu alte obiecte scumpe ale Academiei Române (documente, manuscrise, obiecte de muzeu, cărți rare) la Iași, iar de acolo în vara anului 1917 au fost transportate la Moscova. Prin aceasta munca de un veac a atâtor colecționari și numismați, plini de râvnă și de pasiune pentru strângerea monumentelor de cultură ale trecutului nostru, era distrusă și redobândirea neprețuitelor obiecte era

Aur jubiliar de 25 lei dela Carol I (1906)

lăsată în voia celor mai capricioase și mai nesigure evenimente, căci nici până astăzi colecțiile trimise la Moscova n'au putut fi aduse în țară...

Dezastrul era cu atât mai mare, cu cât între 1911—1916 materialul colecțiilor aproape se dublase ca număr de piese, iar ca valoare numismatică și cultural-istorică întrecea cu mult orice prețuire.

După războiu. Când în toamna anului 1918 războiul s'a terminat cu crearea României întregite, probleme noi se puneau Cabinetului Numismatic.

În cursul războiului colecțiile sale fuseseră transportate la Moscova spre a fi puse la adăpost; acum guvernul sovietic nu se arăta dispus să le restituie. Trebuia deci să se încerce toate mijloacele pentru

recăpătarea lor, iar în caz contrar urmau să fie refăcute. Știința numismatică românească avea absolută nevoie de un material de studiu cât mai bogat, care să reprezinte toate fazele evoluției monetare din țara noastră, să fie organizat sistematic și să poată fi pus cu ușurință la dispoziția cercetătorilor.

Aur jubiliar de 50 lei dela Carol I (1906)

De altă parte, descoperirile continue de monete vechi ce se făceau în tot cuprinsul țării, trebuiau urmărite și îndrumate spre Capitală și spre centrele culturale românești, spre a nu se înstrăina, cum se întâmpla înainte de războiu în provinciile pe atunci subjugate. Amatorii și colecționarii din ținuturile alipite trebuiau încadrați în mișcarea numismatică națională pentru ca știința românească să poată profita de roadele activității lor pe acest teren. Prin urmare era o necesitate nu numai științifică, dar și națională, ca institutul, care înainte de războiu avea rolul de îndrumător al mișcării numismatice, să-și reînceapă activitatea.

Și în adevăr activitatea Cabinetului Numismatic s'a putut relua mai curând decât ne-am fi așteptat, căci de o parte și-a refăcut repede colecțiile prin diferite donații și cumpărături importante de ma-

Aur jubiliar de 50 lei dela Ferdinand I (1922), emis în 1927.

terial monetar, de altă parte atât colecționarii cât și cercetătorii specialiști — cari și unii și alții erau cu mult mai numeroși acum — au început să se adreseze din nou acestui institut pentru toate informațiile numismatice de care aveau trebuință.

Dealtfel, încă dela începutul anului 1919, atât M. C. Sutzu cât și Const. Moisil și-au reluat serviciul la Cabinetul Numismatic și au continuat activitatea de colecționare și studiere a materia-

lului monetar, ca și cea de publicații științifice, întreruptă în cursul războiului.

Refacerea colecțiilor Cabinetului Numismatic s'a putut realiza în primul rând mulțumită generozității lui M. C. Sutzu, care între 1919—1922 a dăruit pentru acest institut toate monetele sale grecești, barbare, romane, bizantine și medievale, cum și pondurile sale antice: grecești, egiptene, romane și bizantine, bulele de plumb și obiectele arheologice strânse în cursul vieții sale. Tot el a dăruit mai târziu și o mare colecție de monete grecești din orașele de pe coasta rusească și asiatică a Mării Negre și care făcuseră parte din colecția fostului mare duce Alexe Mihailovici. În total donația lui M. C. Sutzu se cifrează la 2986 monete, 156 ponduri, 240 bule de plumb și 354 obiecte arheologice.

Încă în 1916 Cabinetul Numismatic primise colecția profesorului N. Cosăcescu, compusă din 107 piese grecești, romane și bizantine.

O altă colecție importantă a fost dăruită în 1927 de Ministerul Cultelor și Artelor. Este colecția de

Aur jubiliar de 100 lei dela Ferdinand I (1922), emis în 1927.

monete romane republicane și imperiale a defunctului Al. Rosetti-Solescu, compusă din 4242 piese.

În 1929 Cabinetul Numismatic a primit o nouă donație de mare valoare din partea lui M. S. Ascher, cuprinzând 260 monete de aur, argint și bronz de ale împăratului Traian.

În sfârșit, o interesantă colecție de monete braziliene, în număr de 543 piese, i-a fost dăruită în 1925 de către d-l A. Wraubeck, iar în 1931 d-l Pericle Papahagi i-a trimis 638 monete vechi bulgare dintr'un mare tezaur găsit la Silistra.

Se înțelege că pe lângă aceste donații mari, Cabinetul numismatic a primit și numeroase donații mai mici, care toate au întregit seriile monetare ce-i lipseau. Astfel Comisia Monumentelor Istorice, în diferite rânduri, 324 piese; d-na Elena Demetriade-Stefanidi 128 piese; d-l Romulus Voinescu 67 piese; d-l Ing. C. Orghidan 66 piese, d. I. Bianu 104 piese etc.

De asemenea, din fondurile ce i-au fost puse la dispoziție în fiecare an în bugetul Academiei Române, s'au achiziționat tot felul de monete și medalii ce intrau în cadrul Cabinetului Numismatic și nu se găseau în colecțiile existente.

Pentru numismatica antică s'a dat preferință monetelor grecești, care au circulat în Dacia; monetelor barbare, în special celor bătute de Daci, și monetelor împăratului Traian.

Pentru numismatica medievală și modernă s'au avut în vedere în primul rând monetele vechi ale Domnilor Țării Românești și Moldovei, monetele străine care au circulat în aceste epoci la noi și monetele metalice și de hârtie ale regilor Carol I, Ferdinand și Carol II, cu toate emisiunile și variantele lor.

În amândouă domeniile de mai sus s'a urmărit în mod special achiziționarea tezaurelor monetare.

În ce privește colecția medalistică s'a urmărit reconstituirea unei colecții complete a medaliilor românești și a celor străine privitoare la Români.

Iar cât privește metrologia s'a căutat completarea colecțiilor de ponduri antice — mai ales din orașele noastre pontice și cele romane — donate de M. C. Sutz.

Pond de plumb din Tomis (Constanța)

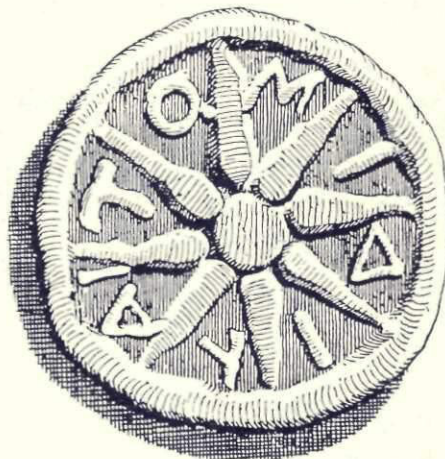
De sigur că și după războiul Cabinetul Numismatic a stat în mod permanent la dispoziția cercetătorilor și publicului, dându-le tot felul de informații și îndrumări și punându-le la îndemână colecțiile și biblioteca. Aceasta din urmă s'a îmbogățit și ea în mod continuu, parte prin o serie de cărți dăruite de M. C. Sutz (cum este de pildă colecția marelui catalog al Muzeului Britanic), parte prin opere și reviste moderne cumpărate de Biblioteca Academiei Române.

Și seria publicațiilor numismatice a fost reluată cu toată ardoarea. M. C. Sutz a dat la iveală aproape în fiecare an, începând dela 1919 și până în 1932, lucrări de metrologie sau numismatică antică¹⁾, iar Const. Moisil a publicat de asemenea în fiecare an studii, comunicări și informații pri-

¹⁾ Publicate parte în *Bulletin historique de l'Académie Roumaine*, parte în revista *Arethuse* și parte în *Buletinul Soc. Num. Rom.*

vitoare la probleme de numismatică românească și antică, la medalistică și la sigilografie¹⁾.

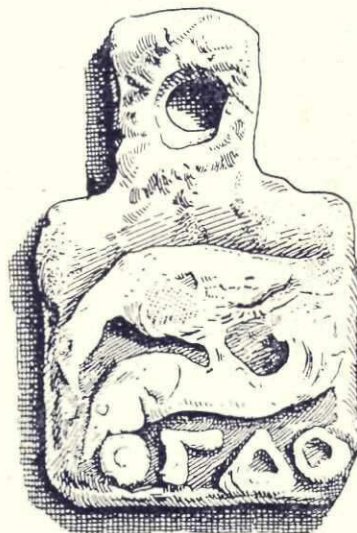
De altfel și redactarea *Buletinului Societății Numismatice Române* a revenit, ca și înainte de războiu, numismatului Academiei Române, apariția

Pond de plumb din Tomis (Constanța)

acestei reviste continuând în mod regulat până astăzi.

În anul 1928 organizându-se la Constanța o expoziție arheologică pentru comemorarea semi-centenarului stăpânirii românești în Dobrogea, Cabinetul Numismatic a expus acolo monetele sale

Pond de plumb din Histria (Istria)

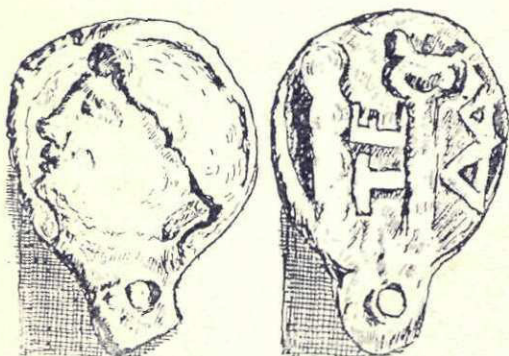
pontice. Iar în toamna anului 1933 Societatea Numismatică Română sărbătorindu-și jubileul de 30 de ani printr'un congres numismatic și o expo-

¹⁾ Publicate în *Buletinul Soc. Num. Rom.*, în *Arhivele Olteniei*, etc.

ziție de monete, medalii și obiecte arheologice, Cabinetul Numismatic a participat în mod efectiv și la congres și la expoziție.

Dar cu acest prilej institutul nostru a fost reprezentat numai prin numismatul său, căci M. C. Sutzu părăsise această lume în ziua de 3 Iulie, în vârstă de 93 de ani.

Pond de plumb din Callatia (Mangalia)

Materialul Cabinetului Numismatic. O privire generală asupra materialului aflător în Cabinetul Numismatic al Academiei Române, va lămuri și mai bine importanța și valoarea științifică a acestui institut.

Conform cu scopul ce urmărește Cabinetul Numismatic, acest material este grupat în următoarele secții:

1. Secția numismatică, în care intră monetele de toate speciile care interesează Cabinetul.
2. Secția medalistică, cuprinzând medaliiile și insignele.
3. Secția metrologică, în care se cuprind ponderile.

Pond de plumb din Callatia (Mangalia)

4. Secția sigilografică, în care intră sigiliile.

Pentru fiecare secție s'a căutat și se caută a se colecționa și clasa în primul rând materialul care poate reprezenta evoluția monumentelor respective în țara noastră și numai în al doilea rând cel referitor la țările străine.

Astfel, în secția numismatică se dă cea mai mare atenție monetelor care s'au bătut și au circulat la noi din cele mai vechi timpuri și până în prezent, iar celelalte trec pe planul al doilea.

În secția medalistică se au în vedere în primul rând medaliiile românești, apoi cele străine privitoare la Români și numai în al treilea rând cele străine fără nici o legătură cu noi.

În secția metrologică se strâng ponderile antice sau moderne care s'au întrebuițat în țara noastră și apoi cele străine care pot servi pentru comparație.

Tot astfel în secția sigilografică locul întâu îl ocupă sigiliile românești și apoi vin cele străine.

Secția numismatică. Materialul acestei secții este grupat în trei clase: monete antice, monete românești, monete străine.

I. *Monetele antice* se grupează la rândul lor în următoarele:

1. *Monete grecești de mare circulație în Dacia*, reprezentate în mod cronologic prin:

a) *Cyziceni de electru (aur alb)*, care au circulat în Dacia în veacurile al V-lea și al IV-lea în. d. Cr.

Pond de plumb din Callatia (Mangalia)

Ei au forma mai mult ovală decât rotundă și reprezintă pe față un cap de divinitate sau de muritor, un satir, un sfinx, un leu, o chimera, un bou, un berbec, etc., dar totdeauna însoțite de figura unei lacherde (ton), care este simbolul acestui oraș. Pe revers nu se găsește nici o figură, ci numai un pătrat incus.

b) *Staterii de aur și de argint ai regelui macedonean Filip II (359—336)*, cari sunt cele dintâi monete care au avut o circulație mai intensă în Dacia. Staterii de aur reprezintă pe față capul lui Apollon, iar pe revers un car cu doi cai (bigă) și numele regelui ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Staterii de argint au pe față capul lui Zeus, iar pe revers un călăreț în galop și numele regelui ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Natural că atât staterii de aur cât și cei de argint s'au bătut în diferite ateliere din Macedonia și de aceea găsim pe reversul lor sigle, care indică atelierul sau gravorul.

c) Stateri de aur și de argint dela Alexandru cel Mare (336—323), cari s'au introdus în comerțul Daciei, în urma expansiunii extraordinare a comerțului greco-macedonean din timpul acestui mare cuceritor.

Staterii de aur reprezintă pe față capul Pallas Atenei, iar pe revers o Victorie ținând în mâna dreaptă o coroană, în stânga un semn de biruință.

Cei de argint au pe față capul lui Heracle, acoperit pe creștet și pe ceafă cu blana leului nemean; reversul lor reprezintă pe Zeus, șezând pe scaun și ținând în dreapta o acvilă, în stânga sceptrul (*Zeus Aetophoros*). Legenda: *ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ* sau *ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ*.

Monetele lui Alexandru cel Mare s'au bătut în cantități cu mult mai mari decât ale lui Filip, în nenumărate ateliere din Europa, Asia și Egipt. De aceea siglele de pe aceste monete sunt foarte variate.

De altă parte, monetele acestui suveran răspândindu-se atât de mult, au pus stăpânire pe toate piețele grecești și de aceea după moartea lui Alexandru au continuat să se bată în foarte multe regiuni monete de aur și argint cu tipurile pieselor sale. Chiar și orașele grecești de pe țărmul dacic al Mării Negre, ca de pildă Callatia (Mangalia) și Odessos (Varna) au bătut astfel de monete până în veacul al II-lea în. d. Cr. și poate și mai târziu.

d) Staterii de aur și tetradrahmele de argint dela Lysimac, regele Traciei (323—281), care au circulat și ei în mare număr în Dacia, chiar și după moartea acestuia.

Staterii de aur reprezintă pe față capul divinizat al lui Alexandru, iar pe revers pe Pallas Atena șezând pe tron și ținând în mâna dreaptă o Victorie (*Pallas Nikephoros*). Legenda: *ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΣΙΜΑΧΟΥ*.

Tetradrahmele de argint au aceleași tipuri și aceeași legendă.

Și monetele lui Lysimac au continuat să se bată multă vreme după moartea lui; ele au fost imitate chiar în veacul I în. d. Cr. de orașele noastre pon-

tice, care se aliaseră cu Mithradate contra Romanilor.

e) Tetradrahmele din Thasos au avut o circulație extraordinară de intensă în veacurile al II-lea și I-ul în. d. Cr. atât la noi, cât și în toate țările Europei sudestice. Ele aveau pe față capul zeului Dionysos, cu coroană de iederă și flori de viță, iar pe revers figura lui Hercule, stând în picioare rezemat în măciucă și cu blana leului nemean pe brațul stâng. Legenda: *ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ Σ ΩΤΗΡΟΣ ΘΑΣΙΩΝ*. Din cauza marelui număr de monete emise, se găesc și astăzi o mare mulțime de variante.

f) Drahmele din Dyrrachium sunt ultimele monete grecești, care au circulat în Dacia în cantitate mai mare. Epoca lor este veacul I în. d. Cr. Reprezintă pe față o vacă cu vițel sugând, pe revers un pătrat cu două despărțituri înstelate.

2. *Monete grecești diferite.* În aceasta grupă intră toate monetele grecești care au circulat în Dacia în mod sporadic sau nu au circulat de loc la noi. Ele sunt clasate după sistemul geografic obișnuit în numismatică.

3. *Monete pontice.* Deși sunt tot monete grecești, dar fiindcă au fost emise de orașele grecești de pe coasta dacică a Mării Negre, formează pentru noi o categorie separată. Ele sunt piesele bătute

în orașele Istria, Callatia, (Mangalia), Tomis (Constanța), Dionysopolis (Balcic) și Tyras (Cetatea Albă), atât în epocile când acestea erau complet autonome, cât și în timpul cât au fost supuse imperiului roman.

În legătură cu ele sunt monetele orașelor pontice de pe coasta Traciei și ale celor din Chersonesul Tauric.

Tot în această categorie intră monetele bătute de regii sciți și traci din aceste regiuni.

4. *Monete barbare,* adică bătute de popoarele autohtone din Dacia și din țările vecine. Ele se împart în trei grupuri: 1. monetele Dacilor, care sunt bătute de diferite triburi dace și reproduc tipurile staterilor de argint ai lui Filip II al Macedoniei, ai lui Alexandru cel Mare și ale tetradrahmelor din Thasos, sau alte tipuri hibride; 2. monetele barbarilor vecini, ca Pannonii, Boii etc. 3. imitațiile barbare din anchititate.

Bulă de aur dela Alexandru II Domnul Țării Românești (1568—1577)

Clasarea monetelor dace este făcută, pe cât a fost posibil, după triburi și ea dă o idee precisă atât despre evoluția monetăriei la poporul dac, cât și despre arta gravurii la cei mai vechi strămoși ai noștri.

5. *Monete romane.* În această grupă intră de o parte monetele republicane, care s'au găsit în mare număr în Dacia, de altă parte monetele imperiale, care de asemenea au circulat aici cel puțin dela Domițian și până la sfârșitul imperiului roman.

Dintre monetele republicane, acelea care au circulat la noi sunt dinarii de argint; bronzurile republicane intră în această categorie numai incidental, ca modele ale monetăriei republicane. Monetele imperiale (aurei, dinari, sesterti, ași și diviziunile lor) prezintă importanță în primul rând pentru numărul mare al pieselor care au circulat în Dacia până la sfârșitul veacului al IV-lea d. Cr., apoi pentru iconografia împăraților și, în sfârșit, pentru scenele și alegoriile referitoare la luptele Dacilor cu Romanii, la cucerirea Daciei și la situația ei ca provincie romană.

În această categorie mai intră și seria monetelor speciale ale provinciei Dacia, bătute în monetăria provinciei în timpul lui Filip Arabul și al câtorva urmași ai săi, cum și monetele contorniate care se referă la împărații romani stăpânitori ai Daciei.

6. *Monete bizantine.* Deși nu sunt destul de prețuite, au avut la noi o circulație destul de intensă până târziu în veacul al XIII-lea. Ele dovedesc că relațiile comerciale cu imperiul n'au încetat în timpul năvălirilor barbare și că «perperii» de aur bizantini serveau încă în veacul al XIV-lea ca monete de cont în Țara Românească.

O raritate caracteristică constituie o cantitate mare de monete bizantine din timpul Comnenilor, tăiate în bucăți mici, și al căror rost nu l-am putut preciza până acum. Proveniența lor este Oltenia.

II. *Monete românești.* În clasa acestor monete intră în primul rând piesele bătute de Domnii Țării-Românești și ai Moldovei în tot timpul cât a durat monetăria veche românească (s. XIV-XVI); monetele bătute incidental în cursul veacului al

XVII-lea (Mihnea-Vodă Radul, Dabija-Vodă); în sfârșit emisiunile moderne românești, începând dela încercările lui Cuza-Vodă și până astăzi.

Pentru monetăria românească veche este necesar să fie reprezentate nu numai toate tipurile, dar și cât mai multe variante și în același timp tezaure sau părți de tezaure. Din aceste puncte de vedere Cabinetul Numismatic era foarte bine aprovizionat înainte de a-și trimite colecțiile în Rusia. Astăzi numărul monetelor vechi românești este mult mai redus, iar dintre tezaure nu sunt reprezentate decât puține. În schimb monetele moderne românești le posedă în toate emisiunile.

Se înțelege că în clasa monetelor românești intră și bancnotele ce s'au emis la noi, începând cu biletele ipotecare (1877) și până astăzi.

De asemenea, diferitele încercări și probe monetare din cursul timpului, cum și monetele obsidionale, metalice și de hârtie.

III. *Monete străine care au circulat în România.* Categoria aceasta cuprinde toate monetele străine, metalice și de hârtie, care au circulat în evul mediu și în timpurile moderne în țările ce constituie România actuală.

Ele sunt reprezentate mai întâiu prin monetele regilor unguri din dinastia arpadiană, dinarii de Friesach și dinarii banali sloveni, care toate

au circulat mai ales în Ardeal prin veacurile al XII-lea și XIII-lea.

Urmează florenii (ughii), groșii și dinarii regilor angevini ai Ungariei, groșii regilor Boemiei și ai ducilor Galiției, zechinii venețieni (galbenii tătarești) și perperii bizantini, cari toți au circulat în veacul al XIV-lea alături de monetele bulgărești și sârbești din acel timp.

După căderea Constantinopolului sub Turci (1453) apar asprii turcești, cari inundă toate țările românești; în același timp dispar cu totul monetele bulgărești, sârbești și bizantine.

Odată cu începutul veacului al XVI-lea încep să se introducă talerii germani, austriaci, olandezi (leii), iar florenii ungurești încetează odată cu cucerirea Ungariei de Turci (1526).

Pe la sfârșitul acestui veac și în tot cursul celui

Bulă de aur dela Petru Cercel, Domnul Țării Românești (1583—1585)

următor monetele polone: taleri, orți, groșițe, potronici și șilingii suedezi (șalâii) cuceresc toate piețele noastre, iar florenii ungurești sunt înlocuiți cu galbenii austriaci și cu pușinii taleri și galbeni bătuți de principii Transilvaniei.

Succesele militare ale Austriacilor contra Turcilor contribuie, ca în tot veacul al XVIII-lea monetele de aur, argint și de aramă bătute de împărații austriaci, să pună stăpânire pe piețele Ardealului, Moldovei și Țării-Românești și numai spre sfârșitul acestui veac ele încep să fie concurate de monetele rusești și prea puțin de cele turcești.

Aceste trei categorii de monete continuă să circule concomitent și în veacul al XIX-lea până când reforma monetară a lui Carol I (1867) reînființează monetăria națională.

De sigur că și după aceasta au circulat la noi monete străine, atât în țările subjugate, cât și în România liberă, dar numărul lor e mult mai redus.

Și în clasa aceasta de monete intră biletele de hârtie, care s'au întrebuințat la noi înainte de emisiunile biletelor naționale, și cele uzitate în provinciile subjugate până la întregirea României.

Natural că din numărările specii monetare din această clasă nu toate sunt reprezentate în Cabinetul Numismatic. Ele însă se colecționează treptat și se clasează în ordine geografică și cronologică.

O clasificare separată a tuturor speciilor monetare, după numele ce le-au purtat în cursul timpului, este în pregătire.

1. Secția medalistică. Se grupează de asemenea în trei clase: medalii românești, medalii străine privitoare la Români; medalii din țări străine.

1. Medaliiile românești încep cu medalia lui Mihai Viteazul (1600) și se continuă cu toate cele bătute din inițiativa românească și pentru personajii, instituții și evenimente românești până astăzi. Ele sunt clasate în mod cronologic fără a se face deosebire între medalii și plachete și indiferent dacă au fost executate în țară sau în străinătate.

Importanța lor constă mai mult în faptul că ne permit să cunoaștem care persoane, fapte și eve-

nimente au fost comemorate în acest chip în cursul timpului. Pentru istoria artei medalistice românești n'au decât o valoare relativă, de oarece numai puține au fost concepute și executate de artiști români și mai puține au fost bătute în țară.

Dintre numeroasele exemplare interesante menționăm în mod special medalia de aur bătută pentru Ioan I. C. Brătianu cu prilejul împlinirii vârstei de 60 ani (1924) și care are gravată pe multe inscripția: *Aur din Ardealul ce ai des-robotit*. A fost executată de sculptorul Cristescu și dăruită de d-na Eliza Brătianu.

În Cabinetul Numismatic se găsesc și stanțele tuturor medaliilor ce s'au bătut în Monetăria Statului.

2. Medaliiile străine privitoare la Români sunt cele bătute din inițiativa unor persoane, instituții sau societăți din străinătate pentru comemorarea unor personalități, fapte sau evenimente românești. Sunt de regulă executate de artiști străini și numai prin motivul ce comemorează țin de medalistica noastră.

3. Medalii din țări străine sunt cele ce comemorează persoane, fapte sau evenimente din alte țări. Ele prezintă pentru noi importanță mai mult ca opere de artă.

În secția aceasta intră și insignele (de societăți și de congrese și întruniri). Ele fiind

trimise în cursul războiului la Moscova n'au mai fost colecționate ulterior, decât în număr redus.

Secția metrologică. De oarece monetele au strânse legături cu pondurile — după teoria lui M. C. Sutzu primele monete au fost ponduri șampilate — s'a format în Cabinetul Numismatic al Academiei Române și o secție metrologică. Ea cuprinde ponduri antice și ponduri românești.

1. Pondurile antice sunt de trei categorii:

a) Ponduri din orașele noastre pontice, lucrate din plumb și având diferite tipuri și inscripții. Până acum nu se cunosc decât din Istria, Callatia și Tomis. Colecționarea lor este foarte anevoioasă, de oarece neavând nici o valoare artistică nu deșteaptă nici un interes, iar de altă parte fiind de plumb, se distrug foarte ușor.

b) Ponduri grecești, din diferite orașe grecești,

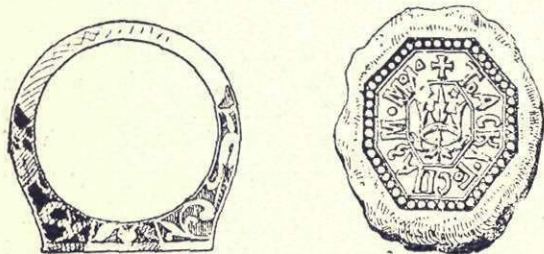
Bulă de aur dela Petru Șchiopul, Domnul Moldovei (1575)

europene și asiatică. Ele sunt cele mai multe de plumb și numai puține de bronz.

c) Ponduri romane și bizantine, de plumb și de bronz.

d) Ponduri egiptene, colecționate din ruinele orașelor antice din Egipt. Sunt de piatră, de mărime și greutate foarte diferite și de forme caracteristice.

Inelul sigilar de aur al Doamnei Todosca, soția lui Vasile Lupu

2. Ponduri românești, în special din veacul al XIX-lea. Sunt reprezentate:

a) prin așa numitele « pietre blanc » ce se întrebuințau între anii 1834—1849 pentru cântărirea diferitelor monete de aur care circulau la noi.

b) prin greutate și cântar de diferite forme și mărime uzitate la noi înainte de introducerea sistemului actual.

Secția sigilografică. Și sigiliile au legături strânse cu monetele, de aceea Cabinetul Numismatic a organizat încă dela început o astfel de secție. Ea cuprinde:

a) Tipare de sigilii românești, executate în metal, și provenind dela autorități, instituții, societăți și persoane mai importante din veacul al XVII-lea—XIX-lea.

b) Reproduse (fotografii și mulaje) de sigilii vechi moldovenești provenind din colecția lui C. Sturdza-Șcheianu și desigilii muntene și ardelenene.

În materialul sigilografic ce a fost trimis în Rusia cu ocazia ultimului războiu se găseau, pe lângă tipare de sigilii mai vechi, și patru bule sigilare de aur dela Domnii Țării-Românești și ai Moldovei! (Alexandru II, Petru Cercel, Matei Basarab și Petru Șchiopul), cum și câteva sigilii de ceară puse în capsule de argint. De asemenea inele sigilare de aur și de argint, între care merită a fi menționate ale Doamnei Todosca, soția lui Vasile Lupu și a lui Ioan Vodă, fiul acestuia.

c) Bule de plumb bizantine, ce serviau la sigilarea corespondenței și actelor, provenind cea mai mare parte din Constanța.

Înainte de războiul pentru întregirea României exista în Cabinetul Numismatic și o secție a deco-rațiilor, dar materialul acestei secții fiind trimis în Rusia, nu s'a mai putut refăce.

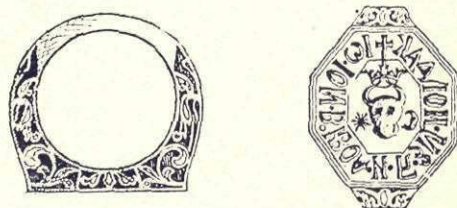
Orânduit în secțiile, clasele și grupele arătate mai sus, materialul actual al Cabinetului Numismatic cuprinde 15.868 monete, 475 medalii, 177 ponduri și 384 sigilii.

Incheiere. Intemeiat de cei mai mari numismați ai noștri, D. A. Sturdza și M. C. Sutz, Cabinetul Numismatic al Academiei Române a adus servicii imense științei numismatice românești și a devenit un institut indispensabil pentru propășirea ei.

Rezultatele activității sale ies în evidență mai ales făcând comparație între situația acestei științe în momentul înființării lui și cea de astăzi.

În preajma anului 1910 interesul pentru numismatică era cu totul redus în țara noastră. D. A. Sturdza încetase de mult de a mai scrie, M. C. Sutz publica numai în revistele străine care nu prea ajungeau la noi, Societatea Numismatică Română era pe punctul de a se desființa, colecțiile cele mari, a Statului și a Academiei Române, erau închise, colecții particulare erau puține, o bibliotecă publică specială lipsea cu totul.

Astăzi există o mare colecție publică la dispoziția cercetătorilor, însoțită de o bibliotecă de specialitate pusă de asemenea la îndemâna publicului; numărul colecționarilor a crescut foarte mult și cei mai mulți au o directivă științifică; Societatea Numismatică ține regulat întruniri publice însoțite de conferințe și comunicări de specialitate; în « Buletinul » acestei societăți și în cealaltă revistă a ei: « Cronica Numismatică și Arheologică » se publică studii și informații importante privitoare la această știință; la Academia Română se fac comunicări numismatice și în « Analele și « Buletinul » ei francez s'au publicat numeroase studii referitoare la această știință; legături științifice cu specialiștii din străinătate și cu societățile savante străine se întrețin mereu, în sfârșit un congres numismatic și o mare expoziție de monete și medalii s'a putut organiza de curând.

Inelul sigilar de aur al lui Ioan Vodă, fiul lui Vasile Lupu

Și toată această activitate bogată s'a dezvoltat și se dezvoltă în legătură cu Cabinetul Numismatic al Academiei Române și în mare parte sub îndemnul și cu concursul acestui institut.

Dacă mai ținem seamă de faptul că acest cabinet pregătește publicarea unui *Corpus* al monetelor românești, o ediție a monetelor pontice, un studiu complet asupra monetelor dace și asupra descoperirilor monetare făcute pe întreg teritoriul României, ne dăm seama și mai bine nu numai de activitatea ce el a depus până acum, dar și de rolul ce-l va avea și de acum înainte în evoluția științei numismatice românești.

CONST. MOISIL